

Οι εκλογές στην Ισπανία και το αδιέξοδο του ρεφορμισμού

Στις 23 Ιούλη, θα διεξαχθούν πρόωρες εθνικές εκλογές στην Ισπανία, επτά μήνες πριν την επίσημη λήξη της θητείας της κυβέρνησης. Ο σοσιαλδημοκράτης πρόεδρος Πέντρο Σάντσεθ αποφάσισε την προκήρυξή τους μετά από τη σοβαρή ήττα της αριστεράς στις δημοτικές και περιφερειακές εκλογές της 28ης Μαΐου. Αδιαμφισβήτητος νικητής σε αυτές τις εκλογές αναδείχθηκε το συντηρητικό Λαϊκό Κόμμα, το οποίο, σε συνεργασία με το ακροδεξιό Vox, πήρε την πρωτιά σε σημαντικές πόλεις και περιοχές που μέχρι πρότινος ανήκαν στην αριστερά.

Αυτές οι τοπικές εκλογές ερμηνεύτηκαν ως ένα δημοψήφισμα υπέρ ή κατά του κυβερνητικού συνασπισμού, ο οποίος αποτελείται από το σοσιαλδημοκρατικό PSOE και το Unidas Podemos/Sumar με την κοινοβουλευτική υποστήριξη μικρότερων αριστερών και φιλελεύθερων κομμάτων του καταλανικού, γαλλικού και βασκικού αυτονομιστικού χώρου. Οι επερχόμενες εκλογές παρουσιάζονται ως ένας δύσκολος αγώνας για την αριστερά. Κανένα σενάριο δεν είναι απίθανο, αλλά οι περισσότερες δημοσκοπήσεις και οι συζητήσεις που αποτυπώνουν τον κοινωνικό παλμό προβλέπουν μια νίκη της δεξιάς και την πιθανή συγκρότηση μιας συγκυβέρνησης Λαϊκού Κόμματος-Vox με επιθετικά καπιταλιστικό και συντηρητικό χαρακτήρα. Πρέπει να συσπειρωθούμε στις κάλπες ενάντια σ' αυτή την ολέθρια προοπτική. Ωστόσο, εξίσου απαραίτητο κρίνουμε να εξηγήσουμε πώς φθάσαμε σε αυτό το δύσκολο σημείο ώστε να βγάλουμε τα αναγκαία συμπεράσματα.

«Η πιο προοδευτική κυβέρνηση της δημοκρατίας»;

Το αριστερό κυβερνητικό μπλοκ χαρακτηρίστηκε από το χάσμα μεταξύ της θριαμβευτικής ρητορικής του και των πραγματικών του έργων. Ο συνασπισμός PSOE-Unidas Podemos παρουσιάζεται σαν την «πιο προοδευτική κυβέρνηση» μετά τη μεταπολίτευση. Ο σοσιαλδημοκράτης πρόεδρος Σάντσεθ και η αντιπρόεδρος του, η Γιολάντα Διάθ, υπερηφανεύονται για τις πολιτικές που εφάρμοσαν στη διάρκεια της πανδημίας, την αύξηση του βασικού μισθού και τα διάφορα μέτρα κατά της επισφάλειας, καθώς και για τις μεταρρυθμίσεις υπεράσπισης καταπιεσμένων συλλογικοτήτων όπως ο «νόμος τρανς». Πήραν επίσης και σημαντικά δημοκρατικά μέτρα, όπως η αφαίρεση του πτώματος του Φράνκο από το φασιστικό μαισώλειο όπου βρισκόταν και η απελευθέρωση των Καταλανών πολιτικών κρατούμενων που ήταν υπεύθυνοι για το δημοψήφισμα αυτοδιάθεσης του 2017. Ενώ αυτά τα μέτρα είναι θετικά, δύσκολα δικαιολογούν τη διθυραμβική αποτίμηση της διακυβέρνησης. Οι

υλικές συνθήκες του εργαζόμενου λαού είναι ιδιαίτερα αντίξοες, μετά από μια δύσκολη πανδημία, το πληθωριστικό κύμα και την εντατικοποίηση της στεγαστικής κρίσης.

Ομολογουμένως, η κυβέρνηση εφάρμοσε μερικά μέτρα για να καταπολεμήσει αυτά τα προβλήματα, όπως έχει συμβεί σε άλλες γειτονικές χώρες, άσχετα με το «χρώμα» των κυβερνήσεων, αλλά οι προσπάθειές της σταμάτησαν στα υπερκέρδη και την ατομική ιδιοκτησία των μεγάλων εταιριών, στα συμφέροντα του ιμπεριαλισμού και στα προνόμια του αντιδραστικού μεταδικτατορικού κρατικού μηχανισμού. Στο ερώτημα αν οι πόροι για να καταργήσουμε τις αδικίες και την ανισότητα του καπιταλισμού προσφέροντας μια αξιοπρεπή ζωή σε όλους, σε αρμονία με τη φύση, υπάρχουν, η απάντηση είναι καταφατική. Κάτι τέτοιο βέβαια έχει ως προαπαιτούμενο τη λήψη σοσιαλιστικών μέτρων απαλλοτρίωσης των μεγάλων επιχειρήσεων και οργάνωση από τα κάτω.

Τα όρια του ρεφορμισμού

Πράγματι, η κυβέρνηση δεν εφάρμοσε τα σημαντικότερα στοιχεία του ίδιου της του προγράμματος, όπως η επαγγελλόμενη κατάργηση της αντιδραστικής εργατικής μεταρρύθμισης και του κατασταλτικού «νόμου φίμωσης» της δεξιάς κυβέρνησης του Ραχόι. Δεν τόλμησαν να αγγίξουν τα αποκρουστικά υπερκέρδη των μεγάλων ενεργειακών μονοπωλίων. Δεν τόλμησαν να αντισταθούν στην υπονόμευση της νομοθεσίας τους κατά της σεξουαλικής βίας από το συντηρητικό δικαστικό σώμα. Δεν τόλμησαν να συγκρουστούν με την αχαλίνωτη κερδοσκοπία των ιδιοκτητών (πράγματι, καταπολεμούν τη στεγαστική κρίση με επιδοτήσεις στους ιδιοκτήτες και με ελάχιστους και δυνητικούς περιορισμούς στα ενοίκια, ενώ η κατάσταση των ενοικιαστών στις μεγάλες πόλεις έχει γίνει αβάσταχτη τα τελευταία χρόνια). Δεν τόλμησαν καν να απαιτήσουν από την Καθολική Εκκλησία να πληρώσει φόρους για την περιουσία της. Κάτω από την πίεση του αμερικανικού ιμπεριαλισμού, αναγνώρισαν τη μαροκινή κατοχή της Δυτικής Σαχάρας και παρείχαν στήριξη με οπλισμό στην Ουκρανία. Η ρατσιστική μεταναστευτική της πολιτική δεν διαφέρει ουσιαστικά από αυτή των δεξιών ιταλικών ή ελληνικών κυβερνήσεων. Η αύξηση των δημόσιων δαπανών αυτής της κυβέρνησης δεν πληρώθηκε από τις ελάχιστες αυξήσεις στους φόρους για τους αστούς, αλλά κυρίως από νέο κρατικό δανεισμό.

Κανείς δεν θα μπορούσε να ξαφνιαστεί από την αγαστή σύμπραξη της κυβέρνησης με την άρχουσα τάξη. Στον βωμό αυτής της αρμονίας, η κυβέρνηση και τα συνδικάτα έχουν αποτραβηχτεί από τις κινηματικές διεκδικήσεις τα τελευταία χρόνια, υποσχόμενοι ότι τα φλέγοντα προβλήματα της χώρας θα λυθούν στα γραφεία των υπουργείων. Μάλιστα, η πιο έξυπνη και οξυδερκής πτέρυγα της αστικής τάξης, τα συμφέροντα της οποίας εκφράζει η εφημερίδα El País, προτιμά αυτή την κυβέρνηση παρά την πολωτική δεξιά του Λαϊκού Κόμματος-Vox. Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η ανακοίνωση πρόωρων εκλογών δείχνει τη δειλία του Σάντσεθ. Αντιμέτωπη με την ήττα της στις τοπικές εκλογές, μια γενναία αριστερή κυβέρνηση θα είχε εκμεταλλευτεί τους τελευταίους μήνες στην εξουσία για να εφαρμόσει τα πιο φιλόδοξα στοιχεία του προγράμματός της, αντί για να προκηρύξει εκλογές.

Δεν πρόκειται για ατυχίες, παρά για τους καρπούς της πολιτικής φύσης της κυβέρνησης. Τα όρια

αυτής της κυβέρνησης καθορίζονται από τον ρεφορμιστικό της χαρακτήρα και την στρατηγική ταξικής συνεργασίας της. Τα κυβερνητικά κόμματα δηλαδή, προσπαθούν να βελτιώσουν τις ζωές των εκμεταλλευόμενων χωρίς ουσιαστικά να ενοχλήσουν τους εκμεταλλευτές. Ιδίως σε συνθήκες καπιταλιστικής κρίσης, μια τέτοια γραμμή είναι ταυτόσημη με τη διαχείριση της αποσύνθεσης του συστήματος. Μια τέτοια πορεία σχεδόν προδιαγεγραμμένα οδηγεί στην παθητική υποταγή στην άρχουσα τάξη, στην πολιτική και ηθική χρεοκοπία και, τελικά, στην ήττα. Κομματικά, αυτή η διαδικασία αποτυπώθηκε στην υποταγή της αριστερής πτέρυγας της κυβέρνησης, δηλαδή του Unidas Podemos, στους εξαιρετικά έμπειρους στην ταξική συνεργασία σοσιαλδημοκράτες του PSOE. Αυτή η διαδικασία εκφράστηκε και στην άνοδο της Γιολάντα Δίαθ και στη δημιουργία του νεοσύστατου κόμματός της, Sumar.

Η θλιβερή τροχιά του Podemos

Το Podemos δημιουργήθηκε το 2014 σε συνθήκες πρωτοφανούς ταξικής πάλης. Εκείνη τη στιγμή, η εργατική τάξη, ωθούμενη από τις συνέπειες της καπιταλιστικής κρίσης του 2008, έψαχνε μια πολιτική διέξοδο στη συνέχεια του κινήματος των Αγανακτισμένων του 2011, του αγώνα των μεταλλωρύχων και των δύο γενικών απεργιών του 2012, των «Κυμάτων» κατά της λιτότητας του 2013 και των μαζικών «πορειών της αξιοπρέπειας» του 2014. Τα προτάγματα που εκφράστηκαν μέσα από αυτά βρήκαν κατά έναν τρόπο διέξοδο στο νέο κόμμα Podemos. Το Podemos τότε εξέφρασε μια ριζοσπαστική ρητορική ενάντια στους ολιγάρχες, τα μεγάλα μονοπώλια, τους δεξιούς δικαστές και αξιωματικούς, τα παλιά κεντροδεξιά και κεντροαριστερά (δηλαδή το PSOE) κόμματα, και τον ίδιο τον βασιλιά, και υπερασπίστηκε τα δικαιώματα των Καταλανών, Βάσκων και Γαλλικών στην αυτοδιάθεση -μια ρητορική ενάντια στο λεγόμενο «καθεστώς του 1978».

Αρχικά, το Podemos ενθάρρυνε τους εργαζόμενους και τη νεολαία και συντάχθηκε με το κύμα ριζοσπαστικοποίησης στην κοινωνία. Σε αυτή τη βάση, το κόμμα διογκώθηκε το 2014-2015 και διεκδίκησε να νικήσει στις εκλογές. Δεν το κατάφερε όμως, και, από το Δεκέμβριο του 2015 και μετά, υπό την ηγεσία του Πάμπλο Ιγκλέσιας, έκανε μια σειρά στροφών πρώτα σεχαριστικού χαρακτήρα -το μπλοκάρισμα της διαμόρφωσης μιας σοσιαλδημοκρατικής κυβέρνησης και ενός μετώπου με την Ενωμένη Αριστερά το 2015- και στη συνέχεια οπορτουνιστικού χαρακτήρα -την υποταγή στο PSOE από το 2016, μπαίνοντας τελικά το 2019 σε μια συγκυβέρνηση με το PSOE κατέχοντας θέση μειοψηφίας. Θα μπορούσε βέβαια να είχε υποστηρίξει κοινοβουλευτικά τη συγκρότηση της κυβέρνησης Σάντσεθ αρνούμενο να μπει σε συνασπισμό με τους στενά δεμένους με τον καπιταλισμό σοσιαλδημοκράτες.

Σε αυτή τη διαδικασία, το κόμμα (που μετονομάστηκε σε Unidos Podemos και έπειτα σε Unidas Podemos) έχασε μέλη και μεταμορφώθηκε σ' ένα κενό γραφειοκρατικό καβούκι. Μερικές τάσεις του κόμματος διασπάστηκαν, ειδικότερα η ομάδα του Ίνιγκο Ερεχόν. Ακόμα και μετά την είσοδό του στην κεντρική κυβέρνηση, σε κάθε εκλογική διαμάχη από το 2016 μέχρι σήμερα, μετράει συνεχή απώλεια ψήφων. Τις έχανε κυρίως προς το PSOE, με το οποίο ταυτιζόταν όλο και περισσότερο. Μη

διακρίνοντας διαφορές με τους σοσιαλδημοκράτες, πολλοί αριστεροί ψηφοφόροι που στράφηκαν το 2014-2015 προς το Podemos τώρα επέστρεψαν στους κόλπους του PSOE, που φαινόταν να έχει καλύτερες προοπτικές για να αναχαιτίσει τη δεξιά. Έτσι εξηγείται η νεκρανάσταση του PSOE, που το 2015 κρεμόταν από μια κλωστή, αλλά ενισχύθηκε αρκετά τα τελευταία χρόνια.

Πολιτικά, το Podemos προσπάθησε να φλερτάρει το PSOE και να προσελκύει το «πολιτικό κέντρο». Στη συγκυβέρνηση, το Unidas Podemos διακρίθηκε κυρίως για την υποστήριξη φεμινιστικών και LGBT μέτρων. Αυτά τα ζητήματα είναι σημαντικά, αλλά δεν μπορούν να αντικαθιστούν ένα ευρύ κοινωνικό πρόγραμμα με ριζοσπαστικό ταξικό περιεχόμενο που θα απευθύνεται στα ευρύτερα στρώματα του λαού. Πράγματι, η εμμονή των εκπροσώπων του Unidas Podemos με τις «πολιτικές ταυτότητας» εξηγείται ακριβώς λόγω της απουσίας ενός τέτοιου προγράμματος κοινωνικού μετασχηματισμού. Οι «πολιτικές ταυτότητας» έγιναν, όπως συμβαίνει και αλλού, ένα προκάλυμμα για την ανικανότητα των ρεφορμιστών. Η δεξιά και, κυρίως, η ακροδεξιά, εκμεταλλεύεται αυτή την πολιτισμική στροφή, επενδύοντας σε «πολιτισμικούς πολέμους» όπου νιώθει πολύ άνετη.

Sumar

Μετά από την ήττα στις τοπικές εκλογές του Μαΐου του 2021 στη Μαδρίτη, ο αντιπρόεδρος Πάμπλο Ιγκλέσιας παραιτήθηκε. Τη θέση του πήρε η Υπουργός Εργασίας, η Γιολάντα Δίαθ. Αυτή έγινε ηγέτιδα του Unidas Podemos χωρίς καμία ψήφο ή άλλη κομματική διαδικασία: απλώς διορίστηκε γραφειοκρατικά και μονομερώς από τον Ιγκλέσιας. Η Δίαθ στέκεται στη δεξιά πτέρυγα του Unidas Podemos και διατηρεί εξαιρετικές σχέσεις με τους εκπροσώπους της αστικής τάξης. Αυτή η ηγέτιδα, δικηγόρος εργατολόγος και (κατά τρόπο ακατανόητο) μέλος του Κομμουνιστικού Κόμματος, ήταν πρακτικά άγνωστη πριν γίνει υπουργός και ανήκει στη γενιά νέων καριεριστών που συσπείρωσε το Podemos τα τελευταία χρόνια. Τελικά, συγκρούστηκε με την κάπως πιο αριστερή Ιρένε Μοντέρο, την Υπουργό Ισότητας, και άλλα στελέχη του παλιού Podemos. Η Δίαθ πρόδωσε τη Μοντέρο, μην στηρίζοντας την ψήφιση του νέου, προοδευτικού σχεδίου νόμου για τα εγκλήματα κατά της σεξουαλικής ελευθερίας.

Αυτές οι εντάσεις με τη Μοντέρο, και η γενικότερη αποσύνθεση του Unidas Podemos, έπεισαν τη Δίαθ να δημιουργήσει ένα καινούργιο κόμμα, το Sumar. Αυτή η φιλοδοξία αποδοκιμάστηκε από τα παλιά στελέχη του Podemos. Τις τελευταίες εβδομάδες, μετά την προκήρυξη των εκλογών, είδαμε μια κυνική και θλιβερή διαμάχη μεταξύ της Ντίαθ και των εκπροσώπων του ηγετικού πυρήνα του Podemos. Αυτή η σύγκρουση εστίασε γύρω από γραφειοκρατικά συμφέροντα και τη σειρά στην κατάρτιση ψηφοδελτίων. Τίποτα σχεδόν δεν ειπώθηκε για προγραμματικά και πολιτικά ζητήματα. Βέβαια, αν κάτι χαρακτηρίζει τη Δίαθ είναι κατά κύριο λόγο η έλλειψη προγράμματος και η απόλυτη σοσιαλδημοκρατική της μετάλλαξη και ταύτιση με το PSOE. Η καμπάνια της βασίζεται σε μια θριαμβευτική υπεράσπιση της διακυβέρνησης και στην προσωπολατρία της, καθώς και σε έναν ψευδεπίγραφο φεμινισμό, από μια ηγέτιδα που υπέκυψε στην πίεση του αντιδραστικού δικαστικού σώματος για να υποστηρίξει τη συρρίκνωση της νομικής προστασίας των θυμάτων σεξουαλικών

εγκλημάτων. Αυτό δείχνει και πάλι την κυνική χρήση της «πολιτικής ταυτοτήτων» από τους ρεφορμιστές.

Η ταξική πάλη συνεχίζεται

Αν η αριστερά ηττηθεί σε αυτές τις εκλογές και νικήσει η δεξιά, που βεβαίως είναι κάτι που ελπίζουμε να μην συμβεί, η ευθύνη θα ανήκει πλήρως στους αριστερούς ηγέτες του PSOE (από τους οποίους όμως δεν μπορούσαμε να προσδοκούμε και πολλά) και, ιδίως, του Sumar. Αυτοί υπονόμισαν την κοινωνική τους βάση συστηματικά τα τελευταία χρόνια. Αυτοί σε σχεδόν τέσσερα χρόνια στην εξουσία δεν έδωσαν καμία ουσιαστική λύση στα καίρια προβλήματα που αντιμετωπίζει η εργατική τάξη, συνεργαζόμενοι φιλικά με τους εκμεταλλευτές της. Αυτοί αποθαρρύνουν τη νεολαία και δεν προσφέρουν καμία προοπτική κοινωνικής αλλαγής, καμία διέξοδο από την καπιταλιστική κόλαση. Αυτοί μπαίνουν σε «πολιτισμικούς πολέμους» με τους ακροδεξιούς, μην μπορώντας να τους καταπολεμήσουν στο έδαφος της ταξικής πάλης, όπου είναι πιο αδύνατοι.

Μια ήττα της αριστεράς θα ήταν, εν συντομία, η συνέπεια της ρεφορμιστικής τροχιάς της. Δεν θα εκφράσει κανέναν «εκφασισμό», καμία «συντηρητική στροφή» του ισπανικού λαού, που, αντίθετα, έδωσε ηρωικές μάχες στα τελευταία 15 χρόνια. Το κοινό που μοιράζονται η Ισπανία και η Ελλάδα δεν είναι κάποιος «εκφασισμός» της κοινωνίας, αλλά η προδοσία και ο εκφυλισμός της «ριζοσπαστικής αριστεράς» (στην πραγματικότητα, κακοί ρεφορμιστικοί διαχειριστές του καπιταλισμού) στην εξουσία. Αυτό ήταν το καύσιμο της δεξιάς.

Ανεξαρτήτως από το αποτέλεσμα των εκλογών, το μέλλον της αριστεράς δεν θα κριθεί από το Sumar. Θα περάσει μέσα από αγώνες σαν αυτούς στο όνομα της δημόσιας υγείας που συγκέντρωσαν 670.000 διαδηλωτές [στη Μαδρίτη](#), σαν τις μαχητικές απεργίες [των σιδηρουργών στο Κάντιθ](#) και άλλων τμημάτων. Το μέλλον ανήκει στους χιλιάδες νέους και νέες που οργανώνονται στο επαναστατικό [Σοσιαλιστικό Κίνημα](#). Ανήκει και στην Κομμουνιστική Νεολαία που [εκδιώχθηκε γραφειοκρατικά](#) από το κόμμα λόγω της κριτικής που ασκούσε στην σοσιαλδημοκρατική στροφή της ηγεσίας του. Ανήκει σε όσους βλέπουν παραπέρα από τη φρίκη του καπιταλισμού και τη μίζερη ρεφορμιστική του διαχείριση, προς έναν σοσιαλιστικό ορίζοντα, και οργανώνονται για να τον κατακτήσουν σε αυτή τη ζωή.

Ο Αρτούρο Ροντρίγκεθ είναι μέλος της Διεθνούς Μαρξιστικής Τάσης